

Instytut Pamięci Narodowej - Archiwum

https://archiwum.ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/3969,Wyklady-pracownikow-IPN-na-polsko-niemieckiej-konferencji-naukowej-Zaglada-osob-.html
07.04.2026, 04:54

Wykłady pracowników IPN na polsko-niemieckiej konferencji naukowej „Zagłada osób chorych psychicznie podczas II wojny światowej - pamięć i historia” - Warszawa, 4 grudnia 2009

W dniu 4 grudnia br. podczas polsko-niemieckiej konferencji naukowej „Zagłada osób chorych psychicznie podczas II wojny światowej – pamięć i historia / Die Ermordung der psychisch Kranken im 2. Weltkrieg – Geschichte und Erinnerung” wystąpili z referatami m.in. pracownicy Instytutu Pamięci Narodowej: dr Maria Wardzyńska, Aleksandra Pietrowicz i dr Paweł Kosiński. Organizatorami konferencji są: Oddział Warszawski Polskiego Towarzystwa Psychiatrycznego, Polsko-Niemieckie Towarzystwo Zdrowia Psychicznego, Katedra i Klinika Psychiatryczna Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego, Arbeitskreis für die Erforschung der NS-„Euthanasie” und Zwangssterilisation oraz Pracownia Historii Psychiatrii Polskiej Instytutu Psychiatrii i Neurologii.

Centrum Hotelowo-Konferencyjne „Gromada”, ul. 17 stycznia 32, Warszawa.

[Więcej informacji](#)

PROGRAM KONFERENCJI

Piątek, 4 grudnia

9:00 – 9:20

Otwarcie obrad

Władysław Bartoszewski

Friedrich Leidinger

Andrzej Cechnicki

9:20 – 9:50

Krzysztof Zanussi [Warszawa]

Jakość życia. Świętość życia

9:50 – 12:30

Zagłada osób chorych psychicznie i jej usytuowanie na „mapie” ludobójczych działań nazistów

Przewodniczący: Friedrich Leidinger, Tadeusz Nasierowski

9:50 - 10:10

Aleksandra Pietrowicz [Instytut Pamięci Narodowej, Poznań]
Opieka medyczna nad ludnością polską w okupowanej Wielkopolsce w świetle dokumentów i wydawnictw Sekcji Zachodniej Departamentu Informacji i Prasy Delegatury Rządu na Kraj (1942-1944)

10:10 - 10:30

Dietmar Schulze [Geschichtskontor Leipzig]

Volksdeutsche i „eutanzja”. Włączenie niemieckich przesiedleńców z Gdańska, Prus Zachodnich i Kraju Warty do hitlerowskiej akcji eksterminacyjnej.

10:30 - 10:50

Maria Wardzyńska [Instytut Pamięci Narodowej, Warszawa]
Akcja „Inteligencja” i eksterminacja pacjentów szpitali psychiatrycznych na ziemiach polskich włączonych do Trzeciej Rzeszy, jesień 1939 - wiosna 1940

10:50 - 11:10 - Przerwa na kawę

11:10 - 11:30

Paweł Kosiński [Instytut Pamięci Narodowej, Warszawa]
Zagłada chorych w Piaśnicy

11:30 - 11:50

Artur Hojan, Cameron Munro [Towarzystwo Tiergartenstrasse 4, Kościan]

Technika zagłady w nazistowskich akcjach eutanazyjnych na terenie Warthegau (1939-1940)

11:50 - 12:10

Marta Janczewska [Centrum Badań nad Zagładą Żydów, IFiS, PAN, Warszawa]

Badania nad chorobą głodową w Getcie warszawskim

12:10 - 12:30

Piotr Filipkowski [Ośrodek Karta, Warszawa]

Doświadczenia obozowe w perspektywie narracji autobiograficznych byłych więźniów

12:30 - 13:30 Przerwa

13:30 - 14:50

Los polskiego i niemieckiego personelu medycznego w czasie II wojny światowej, w szczególności lekarzy psychiatrów

Przewodniczący: Jacek Wciórka, Stanisław Ilnicki

13:30 - 13:50

Jan Gliński [Warszawa]

Straty wśród lekarzy polskich w czasie II wojny światowej

13:50 - 14:10

Stanisław Ilnicki [Wojskowy Instytut Medyczny, Warszawa]

Straty osobowe psychiatrii polskiej w czasie II wojny światowej

14:10 - 14:30

Renate Rosenau [Alzey]

Wilhelm Rosenau - psychiatra pochodzenia żydowskiego w zakładzie psychiatrycznym w Bolesławcu (1929-1933) i ostatni dyrektor medyczny żydowskiego zakładu psychiatrycznego w Sayn (1940 - 1942)

14:30 - 14:50

Roman Serafinowski [Szpital psychiatryczny, Dziekanka, Gniezno]

Volksdeutsche Wiktor Radka i Stefan Galon

14:50 - 15:10 Przerwa na kawę

15:10 - 17:40

Pamięć a historia. Perspektywa niemiecka a perspektywa polska

Przewodniczący: Dariusz Maciej Myszka, Stanisław Obirek

15:10 - 15:40

Anna Wolff-Powęska [Instytut Zachodni, Poznań]

II wojna światowa w zbiorowej pamięci Niemców

15:40 - 16:00

Rafał Wnuk [Muzeum II Wojny Światowej, Gdańsk]

II wojna światowa w zbiorowej pamięci Polaków

16:00 - 16:30

Kinga Marulewska, Michał J. Czarnecki [Uniwersytet Mikołaja Kopernika, Toruń]

Pamięć - polityka - zło. Uwagi wokół powojennej filozofii niemieckiej

16:30 - 16:40 Przerwa

16:40 - 17:00

Gerhard Baader [Institut für Geschichte der Medizin, Berlin]

Uczyć się z historii - Dlaczego musimy ciągle badać nazistowską „eutanazję“?

17:00 - 17:20

Friedrich Leidinger [Landschaftsverband Rheinland, Köln], Tadeusz Nasierowski [Uniwersytet Medyczny, Warszawa]

Wspólne działania psychiatrów polskich i niemieckich na rzecz utrwalania pamięci o

zagładzie chorych psychicznie

17:20 – 17:40

Stanisław Obirek [Katedra Studiów Transatlantyckich i Mediów Masowych, Uniwersytet Łódzki]

Pamięć zagłady - kontekst teologiczny

17:40 -

Dyskusja

Sobota, 5 grudnia

Pamięć czasu wojny zapisana w języku kultury

Przewodniczący: Jacek Bomba, Tadeusz Nasierowski

9:00 – 9:20

Jacek Leociak [Instytut Badań Literackich, Warszawa]

Retoryka nienawiści a Zagłada

9:20 – 9:40

Andrzej Wajda [Warszawa]

Okres wojny w mojej twórczości

9:40 – 10:00

Edward Żebrowski [Zakł. Reżyserii Telewizyjno-Filmowej, Uniwersytet Śląski, Katowice]

Refleksje z pracy nad filmem „Szpital przemienienia”

10:00 – 10:20

Film w reżyserii Leszka Wosiewicza pt. „Przypadek Hermana palacza”

10:20 – 10:40

Leszek Wosiewicz [Zakł. Reżyserii Telewizyjno-Filmowej, Uniwersytet Śląski, Katowice]

Problematyka funkcjonowania systemów totalitarnych w mojej twórczości filmowej

10:40 – 11:00 Przerwa na kawę

11:00 – 11:30

Zbigniew Taranienko [Instytut Filozofii, Uniwersytet Warszawski]

"Replika" Józefa Szajny - życie po Zagładzie

11:30 – 12:00

Krzysztof Miklaszewski [Warszawa]

Estetyka wobec Zagłady (o teatralnej wizji Tadeusza Kantora)

12:00 - 12:20

Gerrit Hohendorf [Institut für Geschichte und Ethik der Medizin, Universität München]
Wymordowanie chorych na Wschodzie- przykład Mogilewa (Białoruś)

12:20 - 12:40

Fragmenty filmu dokumentalnego w reżyserii Cederica Schiltza pt.: „Vera Icon, Ewa Kuryluk”

12:40 - 13:00

Ewa Kuryluk [Paryż]

Tabu - schizofrenia z perspektywy chorej rodziny. Instalacje: „Trio dla ukrytych”, „Lecą żółte ptaki”, „Tabuś”. Powieść: „Frascati”

13:00 - 14:00 Przerwa

14:00 - 14:20

Jerzy Jarzębski [Katedra Historii Literatury Polskiej XX w., UJ, Kraków]
„Szpital Przemienienia” - walka z chorobą kultury

14:20 - 14:40

Lech Sokół [Instytut Sztuki PAN, Warszawa]

Od traumy do samobójstwa. Stanisław Ignacy Witkiewicz (1885 - 1939) jako ofiara dwóch wojen światowych

14:40 - 15:00

Krzysztof Kąkolewski [Warszawa]

Szaleństwo - wypowiedzenie wojny nazistom po latach

15:00 - 15:20

Ulrich Baumann [Stiftung Denkmal für die ermordeten Juden Europas, Berlin]

Tiergartenstraße 4 - historia miejsca męczeństwa i pamięci

15:20 - 15:40 przerwa na kawę

15:40 - 16:10

Halina Taborska [Instytut Kultury Europejskiej, Polski Uniwersytet na Obczyźnie, Londyn]
"Dokąd nas zabieracie?" Dzieła sztuki publicznej upamiętniające chorych psychicznie zgładzonych w czasie drugiej wojny światowej

16:10 - 16:30

Jacek Waltoś [Akademia Sztuk Pięknych, Kraków]

Prywatna i publiczna wersja upamiętnienia - ograniczenia wyobraźni rzeźbiarskiej

16:30 - 16:50

Anna Król [Muzeum Sztuki i Techniki Japońskiej, Kraków]

Malarstwo, rzeźba - czy jest w stanie oddać tragedię ofiar?

16:50 - 17:10

Maciej Aleksandrowicz [Akademia Sztuk Pięknych, Warszawa]

Upiory pamięci

17:10 - 17:20 Przerwa

17:20 -

Dyskusja okrągłego stołu na temat centralnego pomnika upamiętniającego zagładę osób chorych psychicznie w Polsce

Wieczorem

projekcja filmu Edwarda Żebrowskiego pt. „Szpital przemienienia”